MTAALA WA UMILISI

SEKONDARI MSINGI

UTATHMINI

MUHULA WA KWANZA 2024

GREDI 8

MWONGOZO

KISWAHILI

UFAHAMU **(ALAMA 15)**

a) Ameshindwa kuielewa dhana ya demokrasia. Dhana hii ina fasiri nyingi kutegemea lengo la mtu/kundi la watu/mahali wanapoishi

2x1=Alama 2

b) i) Pale umma utakapojikomboa kimawazo
ii) Kwa ujasiri kudai huduma bora
iii) Uajibikaji pamoja na kuheshimiwa kwa mkataba wa kijamii

2x1=Alama 2

c) i) Kinyang'anyiro cha madaraka
ii) Wasio na madaraka watumia kila mbinu kuyapata
iii) Walio madarakani hawataki kubanduka-hutafuta visababu vya kusalia madarakani

2x1=Alama 2

d) i) Maafa
ii) Uharibifu wa mali
iii) Majeraha
iv) Ukimbizi wa raia nje na ndani ya mataifa husika
v) Dhuluma za kimapenzi dhidi ya wanawake
vi) Uhasama wa kikabila
vii) Kuzagaa kwa aina mbalimbali ya magonjwa

Zozote 4x1=Alama 4

e) i) Hutumiwa na tabaka la viongozi kujinadi/hasa wakati wa uchaguzi
ii) Wanasiasa hujifanya kuwa wanayajali masilahi ya wanajamiii kumbe huruma zao ni kilio cha mamba

2x1=Alama 2

f) i) Mafalahi-wachochole, maskini, raia, penye ukavu
ii) Wanatupikia majungu-wanatufitini au wanatukosanisha
iii) Ukarabati-Urekebishaji, utengenezaji, kubambanya

3x1=Alama 3

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

MUHTASARI **(ALAMA 15)**

a) i) Matajiri wengi mijini hawajui juu ya utawala wa chifu hadi watakapokuwa na kesi mbele ya chifu
ii) chifu ni muhimu na huunganisha jamii
iii) watu wengi huwapuuza
iv) chifu huunda baraza ambazo hujadili maswala muhimu kijijini
v) kazi ya chifu ni ngumu haswa katika kufanya uamuzi muhimu

Hoja 5x1=Alama 5
Utiririko 1x1=Alama1
Jumla=Alama 6

b) i) Tatizo la chifu ni kutafutia watoto wa barabarani makazi na vituo vya kurekebisha tabia
ii) chifu lazima atunze mazingira ya lokesheni kwa mujibu wa sheria na kanuni zilizowekwa
iii) ahakikishe kuna usawa katika ugawaji wa pesa za maendeleo ya maeneo bunge
iv) kuwasilisha sera na mipango ya serikali kwa wananchi
v) huongeza miradi ya maendeleo katika lokesheni
vi) hutatua ugomvi na kesi za sheria kwa wasioweza kulipa wakili
vii) machifu wengine hawafanyi kazi yao vyema
viii) kutokana na umuhimu wa chifu serikali yafaa kuinua hali yake

Hoja 8x1=Alama 8
Mtiririko=Alama 1
Jumla=Alama 9

MATUMIZI YA LUGHA

a) i) /s/ na /z/

½ x2=Alama 1

ii)
- Inapotamkwa ulimi huinuliwa na kuwa juu kinywani
- Ulimi hurudi nyuma
- Midomo huwa mviringo na hukaribiana

Zozote 2x1=Alama 2

b) Simba anaponguruma/angurumapo wanyama wote hawababaiki

1x2=Alama 2

c)
- Kaika bwawa la maji mmepatikana mbwa ambaye aliripotiwa kuwa ameibwa
- Katika bwawa la maji amepatikana mbwa aliyeripotiwa kuwa ameibwa
- Katika bwawa la maji, amepatikana mbwa ambaye aliripotiwa kuwa ameibwa

Yoyote 1x2=Alama 2

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

d)

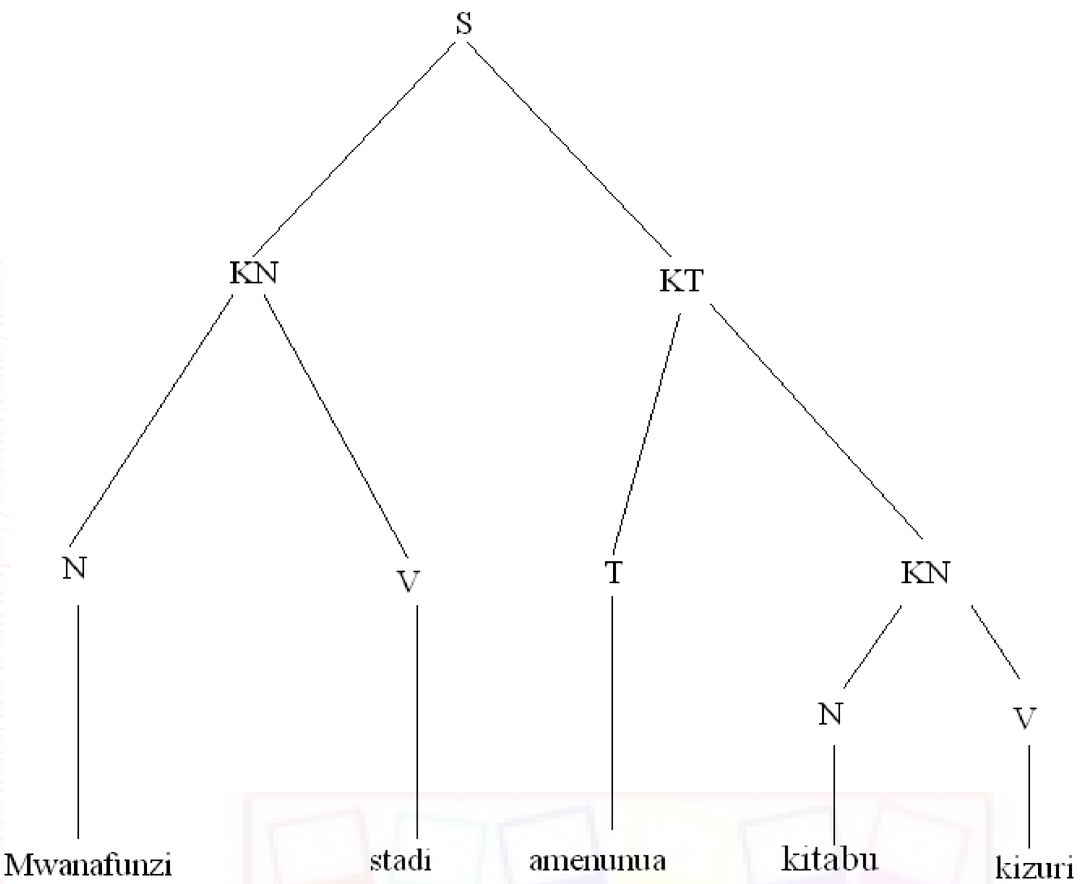

Alama
✓ 1
✓ 1
✓ 1
✓ 1

Jumla 4

e) i) Daraja hili huvukiwa/linavukika tu wakati wa kiangazi — Alama 1

ii) Kitabu hicho kinasomeka/chasomeka/husomeka/kilisomeka ijapokuwa sura zingine hazimo

Alama1

f) - Majitoto majeuri yakiletwa yatarejeshwa kwao

- Matoto jeuri yakiletwa yatarejeshwa kwao

4x ½ =Alama 2

g) Leo alimwambia Asha kuwa wangewatembelea wazazi wao siku hiyo jioni.

½ x4=Alama 2

h) i) Lingine, jingine

ii) Mwingine

2x1= Alama 2

i) - Yambwa tendwa-josho

- Yambwa tendewa-wanakijiji

2x1=Alama 2

j) i) nafsi viambata

Atumie moja kati a;a-, ni-, m-, tu-, u-, wa-;

Kwa mfano ;Alituchezea

ii) Visisitizi.

Kwa mfano ;yuyu huyu, wawa hawa n.k

2x1=Alama 2

k) i) Kivumishi

Jambo dhahiri limesemwa.(tathmini)

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

ii) Kielelezi
Ilikuwa dhahiri kuwa alitudanganya (tathmini)

1 ½ x2=Alama 3

l) Anampigisha
A-kiima
Na-wakati
m-kitendewa
pig-shina
ish-kauli ya kutendesha
a-kiishio cha kitenzi

½ x6=Alama 3

m) i) Kirai nomino
Nguo aliyonunua mzazi

Alama1

ii) Kirai kivumishi
Mwenye manyoya mengi.

Alama 1

n) Sikukuu ya Madaraka nilikwenda Eldama-ravine, kumwona Yohana naye akasema atakuja kuniona, pamoja na mkewe Mariamu siku ya Jumapili.

6x ½ =Alama 3

o) i) Jambazi anayeishi dukani aliiba mahali pengine.
ii) Baada ya kutoka dukani, jambazi aliiba mahali pengine
iii) Kuna mtu aliyemuiba jambazi
iv) Wizi wa kawaida-Jambazi aliiba katika duka

4x1=Alama 4

p) -f- -Kufa, mfu, kifo, mfiwa
-l- -mlo, chakula, mlaji

4x ½ =Alama 2

ISIIMU JAMII

a) Ni mfumo wa sauti/Ni chombo cha mawasiliano ya binadamu ambacho hutumia ishara na sauti nasibu zilizo na mpangilio maalum.

Alama 1

b)
- Hakuna lugha iliyo bora kushinda zingine-zote ni sawa
- Kila lugha ina sauti zake zilizo tofauti na zingine
- Lugha hubadilika kutegemea mazingira aina ya tuko, wakati na watumizi wa lugha hiyo
- Lugha ina uwezo wa kukua, kwa mfano Kiswahili kimebuni msamiati Tehama(Teknolojia ya habari na mawasiliano) kama vile tarakilishi, rununu n.k
- Lugha pia hufa kwa msamiati wake kupotea

4x1=Alama 4

c)
- Lugha ya heshima
- Lugha ya upole
- Matumizi ya maneno maalum-aleluya, amen
- Ushawishi
- Vitisho

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes

- Kuchanganya ndimi
- Ukalimani
- Kurejeleea vitabu vitakatifu
- Nyimbo za kusifu

5x1=Alama 5

MWISHO

Download this and other FREE materials from https://teacher.co.ke/notes

Download this and other FREE revision materials from https://teacher.co.ke/notes